

УДК 336.67

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1\(29\)-520-529](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1(29)-520-529)

Павлова Галина Євгеніївна докторка економічних наук, професорка, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, вул. Сергія Єфремова, 25, м. Дніпро, 49000, тел.: (056) 744-81-32, <https://orcid.org/0000-0002-1400-7348>

Атамас Олександр Петрович кандидат економічних наук, доцент, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, вул. Сергія Єфремова, 25, м. Дніпро, 49000, тел.: (056) 744-81-32, <https://orcid.org/0000-0002-7511-8586>

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ НАСЛІДКІВ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Анотація. Трансформаційні зрушення в контексті економічних перетворень зумовлюють необхідність моніторингу показників стану інвестиційної привабливості держави. Забезпечення високого рівня конкурентоспроможності стає головною передумовою сталого інноваційного розвитку на світовій арені, а залучення додаткового капіталу є показником якісних трансформацій в економічній системі. Трансформаційні перетворення, що відбуваються в економіках держав світу, зумовлюють необхідність зрушень в системі рейтингового оцінювання стану інвестиційної привабливості країни, її системних складових елементів та формування стратегічних перспектив. Особливо гостро дане питання постає перед державами, на території яких тривають активні військові дії. У матеріалах наукового дослідження визначено передумови залучення додаткового капіталу в економіку держави з метою підвищення рівня її інвестиційної привабливості на світовій арені. Зосереджено увагу на результатах впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на інвестиційну привабливість держави в цілому.

У статті проаналізовано наслідки повномасштабного воєнного вторгнення на територію України крізь призму оцінки інвестиційної привабливості національної економіки. Проаналізовано динаміку надходження іноземних інвестицій в економіку України протягом 2016–2023 рр. Розглянуто держави з яких надходить найбільший обсяг іноземних інвестицій, визначено вектори потенційного перспективного розвитку національної економіки. Проаналізовано перспективні напрями залучення інвестиційного капіталу в економіку України з метою забезпечення високих показників її інвестиційної привабливості. Проведено комплексний аналіз аспектів забезпечення довгострокового стратегічного розвитку економіки України крізь призму високого рівня її інвестиційної привабливості.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, конкурентоспроможність, стратегія, економіка, динаміка, аналіз.

Pavlova Halina Yevheniyivna Doctor of Economic Sciences, Professor, Dnipro State Agrarian and Economic University, St. Serhiy Efremov, 25, Dnipro, 49000, tel.: (056) 744-81-32, <https://orcid.org/0000-0002-1400-7348>

Atamas Oleksandr Petrovych PhD in Economics, Associate Professor, Dnipro State Agrarian and Economic University, St. Serhiy Efremov, 25, Dnipro, 49000, tel.: (056) 744-81-32, <https://orcid.org/0000-0002-7511-8586>

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE'S ECONOMY: ANALYSIS OF THE CONSEQUENCES OF A FULL-SCALE INVASION

Abstract. Transformational shifts in the context of economic transformations make it necessary to monitor indicators of the state's investment attractiveness. Ensuring a high level of competitiveness becomes the main prerequisite for sustainable innovative development on the world stage, and attracting additional capital is an indicator of qualitative transformations in the economic system. Transformational transformations taking place in the economies of the countries of the world necessitate changes in the system of rating assessment of the state of investment attractiveness of the country, its system constituent elements and the formation of strategic perspectives. This issue is especially acute before the states on whose territory active military operations are ongoing. In the materials of the scientific research, the prerequisites for attracting additional capital to the economy of the state in order to increase the level of its investment attractiveness on the world stage are determined. Attention is focused on the results of the influence of factors of the external and internal environments on the investment attractiveness of the state as a whole.

The article analyzes the consequences of a full-scale military invasion of the territory of Ukraine through the prism of assessing the investment attractiveness of the national economy. The dynamics of the inflow of foreign investments into the economy of Ukraine during 2016-2023 were analyzed. The countries from which the largest volume of foreign investments is received were considered, and the vectors of potential perspective development of the national economy were determined. Prospective directions for attracting investment capital to the economy of Ukraine have been analyzed in order to ensure high indicators of its investment attractiveness. A comprehensive analysis of the aspects of ensuring the long-term strategic development of Ukraine's economy through the prism of a high level of its investment attractiveness was conducted.

The strategic development of the investment system at the macroeconomic level is permanent and has no alternative, which requires not only a quick response to changes in the conditions of the influence of external and internal environmental factors, but also a constant search for effective regulatory mechanisms of influence on the dynamics of changes in indicators of the state economy, their structure and aspects of long-term transformations. Investment attractiveness creates a long-term strategic effect of economic transformations in all areas of doing business in the state, forming an effective structure of the national economic complex, which is a prerequisite for sustainable economic solutions.

Keywords: investment attractiveness, competitiveness, strategy, economy, dynamics, analysis.

Постановка проблеми. Інвестиційна привабливість економіки держави є одним із основоположних складових елементів забезпечення її високого рівня конкурентоспроможності на світовій арені, умовою формування якісних структурних трансформаційних перетворень, показником інноватики та економічних зрушень в контексті глобалізаційних аспектів. Стратегічний розвиток системи інвестування на макроекономічному рівні є постійним та безальтернативним, що зумовлює не лише необхідність швидкого реагування на зміну умов впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ, а й постійного пошуку дієвих регуляторних механізмів впливу на динаміку зміни показників стану економіки держави, їх структуру та аспекти довгострокових перетворень. Інвестиційна привабливість створює довгостроковий стратегічний ефект економічних перетворень в усіх сферах ведення бізнесу в державі, формуючи дієву структуру національного економічного комплексу, яка є передумовою сталих економічних рішень.

Враховуючи повномасштабні військові дії на території України, необхідним є залучення додаткових фінансових ресурсів з метою реалізації військових цілей щодо захисту територій, компенсації дефіциту бюджету держави, підтримання стабільності та конкурентоспроможності національної економіки на світовій арені. Необхідність проведення комплексного всеохоплюючого дослідження аналізу наслідків повномасштабного вторгнення в контексті впливу на інвестиційну привабливість економіки України зумовлена необхідністю пошуку дієвих механізмів забезпечення високих рейтингових позицій економіки серед інших держав світу, високих показників інвестиційної привабливості національної економіки крізь призму оцінки міжнародних рейтингових агентств та асоціацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню аспектів визначення стану інвестиційної привабливості економіки держави присвячено багато наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених: Гаркавенко В. [1], Питель С. [2], Стахів Г. [5], Чернега В., Полозун А., Касьян А. [6], Вініченко І., Самілик Т., Олексюк В. [7], Тимошенко Н., Вишневська А. [9], Кравченко М., Павленко Т. [11].

Однак, з метою удосконалення процесу залучення додаткового капіталу в економіку держави, ошуку дієвого механізму забезпечення формування високих рейтингових позицій національної економіки в контексті подій останніх років, - необхідним є вивчення досвіду залучення додаткового інвестиційного капіталу тих держав, які безпосередньо знаходились або знаходяться у стані війни.

У своїх наукових дослідженнях вчені приділяють увагу теоретичним аспектам або оцінці економічної ситуації в певних умовах. Проте, дослідження стану інвестиційної привабливості економіки держави, що перебуває у стані повномасштабного воєнного вторгнення оприлюднено небагато. Наприклад, у своїх роботах М. Кравченко розробив комплексну методику застосування певних економічних показників з метою визначення інвестиційної привабливості держави або окремого її регіону [11].

В. Чернега та А. Касьян проводять комплексний аналіз стану інвестиційного клімату держави, що є першочерговим аспектом забезпечення її високих конкурентних позицій на світовій арені [6].

Проте, у більшості наукових праць мало уваги приділено забезпеченню високих показників стану інвестиційної привабливості економіки держави в аспекті повномасштабного воєнного вторгнення. Таким чином, обрана тематика наукового дослідження є актуальною та необхідною із урахуванням євроінтеграційного вектору стратегічного напрямку розвитку національної економіки.

У матеріалах наукової статті використано наступні методи дослідження: аналіз статистичних показників, синтезу, порівняння, графічний метод, метод моделювання.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у проведенні комплексного аналізу стану інвестиційної привабливості економіки України в умовах повномасштабного воєнного вторгнення на територію держави, пошуку складових аналітичних інструментів та альтернативних механізмів забезпечення високих рейтингових позицій України серед інших держав.

У відповідності до сформульованої мети наукового дослідження необхідним є вирішення комплексу відповідних завдань, а саме:

- 1) аналіз складових забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості держави в умовах воєнних дій на її території;
- 2) оцінка динаміки залучення інвестиційного капіталу в економіку України у період 2016-2023 рр.;
- 3) формулювання перспективних напрямів залучення інвестиційного капіталу в економіку України з метою забезпечення високих показників її інвестиційної привабливості;
- 4) комплексний аналіз аспектів забезпечення довгострокового стратегічного розвитку економіки України крізь призму високого рівня її інвестиційної привабливості.

Виклад основного матеріалу. В умовах глобалізаційних трансформацій та економічних перетворень питання забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості економіки держави є першочерговим та потребує моніторингу. В даному контексті необхідним є пошук дієвих шляхів забезпечення високих рейтингових позицій економіки держави з урахуванням спектру внутрішніх та зовнішніх факторів впливу. В умовах воєнних дій на території України особливо гостро постає питання пошуку механізмів формування сприятливих умов для залучення додаткового капіталу, створення сприятливого інвестиційного середовища. Безумовно, закордонні інвестори розуміють можливі ризики, що пов'язані із інвестуванням в економіку держави, на території якої відбуваються повномасштабні воєнні дії.

Розглянемо динаміку залучення інвестиційного капіталу в економіку України за період 2019-2023 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка залучення інвестиційного капіталу в економіку України за період 2019-2023 рр., млн. дол. США

Показники		Роки				
		2019	2020	2021	2022	2023
Обсяг інвестицій		5860	-868	6687	190	54
Сальдо:	– у млн. дол. США	+1405	-6728	+7555	-6497	-1936
	– у відсотках	+24,0	-775,1	+113,0	-3419,5	-3585,0

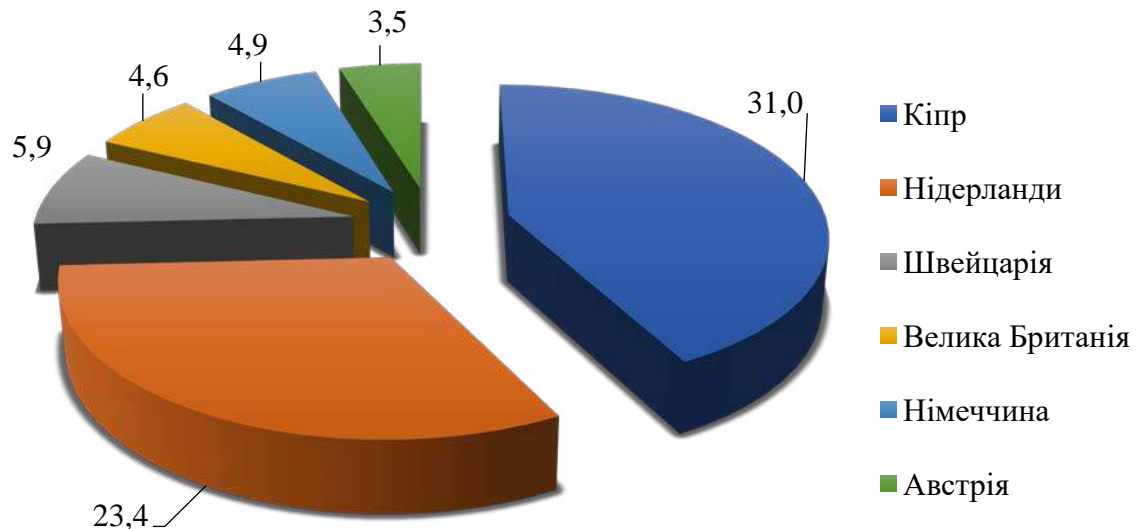
* побудовано автором на основі [8, 10]

Аналізуючи дані табл. 1 можемо констатувати, що у період останніх п'яти років ситуація щодо динаміки залучення інвестиційного капіталу в економіку України є досить нестабільною. Не дивлячись на збільшення обсягів залучення додаткового капіталу в економіку держави у 2019 р. (+1405 млн. дол. США або +24,0%), - у 2020 р. спостерігається суттєве зниження обсягу залучення капіталу (-6728 млн. дол. США або -775,1%). Подібна ситуація пояснюється світовою пандемією COVID-19, що мала вплив на усі сфери діяльності в усіх державах світу. У 2021 р. спостерігається поновлення позитивної динаміки залучення інвестиційного капіталу в економіку України та відновлення довіри закордонних інвесторів (+7555 млн. дол. США або +113%). У зв'язку із повномасштабним воєнним вторгненням на територію України у 2022 р. динаміка залучення інвестиційного капіталу різко зменшилась (-6497 млн. дол. США або -3419,5%). Відповідна ситуація спостерігається за аналітичними матеріалами у 2023 р. (-1936 млн. дол. США або -3585% відповідно). Отже, очевидною є причина зниження рівня інвестиційної привабливості економіки України у період останніх двох років. Крім того, необхідною є модернізація національної економіки із врахуванням різновекторності напрямів реалізації довгострокових стратегічних проєктів макроекономічного рівня.

Трансформаційні процеси та економічні коливання є рушійним силами прогресивних економічних перетворень, що відображає рівень конкурентоспроможності економіки держави та якісні зміни її інвестиційного середовища. Станом на січень 2024 р. на стадії реалізації в Україні налічується 144 інвестиційні проекти різних рівнів [3].

Враховуючи високий ступінь ризику при реалізації відповідних проектів, - міжнародні партнери продовжують фінансову підтримку України та інвестування капіталу в економіку (рис. 1).

Рис. 1. Джерела прямих іноземних інвестицій в економіку України станом на кінець 2023 р., у відсотках

* побудовано автором на основі [3, 10]

За даними рис. 1 можна зробити висновок про те, що майже 70% іноземного інвестиційного капіталу надійшло з країн Європейського Союзу, що свідчить про активну підтримку держави у напрямку євроінтеграційних процесів та економічних змін.

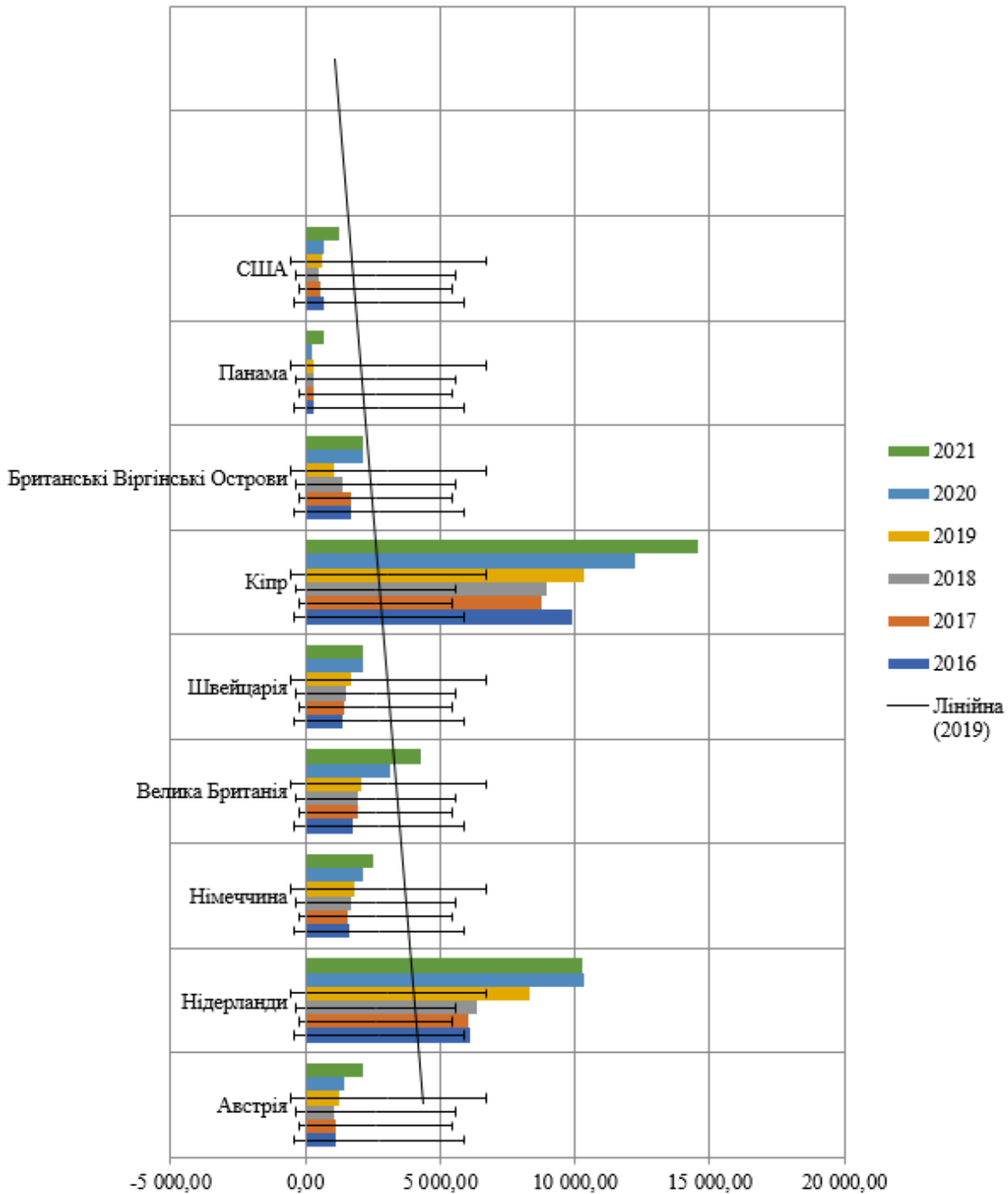
Однак, проведений детальний аналіз даних Національного банку України щодо стану прямого іноземного інвестування в Україну у розрізі держав світу демонструє, що за період 2016-2021 рр. прослідковується загальне збільшення інвестиційного капіталу (рис. 2).

В цілому, обсяг прямих іноземних інвестицій з держав світу в економіку України збільшився у період з 2016 р. по 2019 р. на 3687,1 млн. дол. США (11,48%). За підсумками 2022 р., на початку якого відбулося повномасштабне вторгнення на територію України, загальна сума прямих іноземних інвестицій з країн світу, хоча й порівняно з попереднім роком суттєво зменшилася, - залишилася позитивною. Зокрема загальна сума склала 556,9 млн. дол. США, а з країн Європи – 583,8 млн. дол. США.

За даними Міністерства фінансів у 2023 р. Україна отримала фінансову підтримку з боку міжнародних партнерів у розмірі 72 млрд. дол. США. У

2024 р. очікується надходження 42 млрд. дол. США додаткової фінансової допомоги [7, с. 24].

За період 2022-2023 рр. найбільшу суму прямих іноземних інвестицій в економіку України забезпечили інвестори з Швейцарії (3800,6 млн. дол. США), Нідерландів (3093,0 млн. дол. США), Великої Британії (1433,4 млн. дол. США).

Рис. 2. Динаміка прямих іноземних інвестицій з держав світу в економіку України у період 2016-2021 рр., млн. дол. США

* побудовано автором на основі [4, 10]

Таким чином, головними інвесторами виступають резиденти найбільш економічно розвинених держав світу. Надалі для України принципово важливо зберегти конкурентоспроможність своєї економіки, забезпечивши співпрацю із розвиненими державами світу з метою їх підтримки сталого розвитку та стабільності економічного середовища держави.

Інструментами реагування у ситуації, що склалася в Україні, стали: запровадження податкових пільг, створення різноманітних програм переміщення бізнесу (разом з обладнанням та робочою силою) із регіонів, постраждалих від військових дій, у відносно безпечні регіони країни, заморожування виплат за кредитними та іпотечними угодами, надання безвідсоткових позик та субсидій фермерам на посівну кампанію, а також фінансові допомоги тимчасово переселеним особам тощо [5].

У контексті вищевикладеного інвестори мають стати ключовими стратегічними партнерами України в процесі відновлення. За час воєнних дій заподіяна шкода у сумі щонайменше 150 млрд. дол. США, а майже 60% цієї суми – стосуються пошкоджень житла та інфраструктури на території України [2, с. 161].

Основні складові елементи потенційного стратегічного розвитку відповідних економічних показників та підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки України наведені на рис. 3.

Рис. 3. Шляхи підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки України у 2024 р.

* авторська розробка

Виходячи з реалій воєнного часу, збільшення притоку іноземного інвестування в економіку України необхідно очікувати після завершення активної фази воєнних дій на території держави, що забезпечить високі показники економічної безпеки для реалізації проєктів та довгострокового інвестування.

Висновки. Грунтуючись на матеріалах проведеного наукового дослідження можна констатувати, що аналіз наслідків повномасштабного вторгнення на територію України демонструє суттєве зниження інвестиційної активності. Однак, суттєве значення у даній ситуації відіграє підтримка розвинених держав світу, що забезпечують реалізацію інвестиційних проєктів макроекономічного рівня з метою підтримки економіки України. На сьогоднішній день стан інвестиційної привабливості економіки України оцінюється як незадовільний. Однак, не зважаючи на суттєві перешкоди, - економіки держави пропонує можливості для інвестування іноземним та вітчизняним інвесторам з метою утримання рейтингових позицій на світовій арені, рівня конкурентоспроможності та економічної стабільності.

За наявності правильної стратегії та дієвих заходів, Україна може зберегти та зміцнити свою інвестиційну привабливість, що сприятиме сталому економічному зростанню держави у довгостроковій перспективі.

Література:

1. Гаркавенко В.І. (2020). Вплив іноземного капіталу на економічний розвиток України. Економіка і прогнозування. № 1. С. 47–62.
2. Маслій В., Питель С. (2021). Статистичний аналіз географічної структури прямих іноземних інвестицій в Україну. Вісник економіки. № 2. С. 160-175.
3. Національний Банк України. 2023. Статистика зовнішнього сектору. Офіційний веб-сайт: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5> (дата звернення: 21.12.2023).
4. Офіційний сайт Міністерства економіки України. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні URL: <http://surl.li/nnnct> (дата звернення: 21.12.2023).
5. Тимоць М., Стахів Г. (2023). Фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство, (47). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-70>.
6. Чернега В., Полозун А., Касьян А. (2022). Сучасні тенденції інвестування в Україні. Економіка та суспільство, (44). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-78>.
7. Вініченко І., Самілик Т., Олексюк В. (2021). Бізнес-процеси в теорії інвестиційної діяльності підприємств. Агросвіт. № 18, 22–27. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/18_2021/4.pdf.
8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.gov.ua> (дата звернення: 21.11.2023).
9. Тимошенко Н., Вишнеvsька А. Аналіз інвестиційної привабливості економіки України. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи. 2023. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/272016>
10. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення: 21.11.2023).
11. Кравченко М., Павленко Т. Проблеми забезпечення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств: макроекономічні аспекти. Економіка та суспільство. 2022. № 44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-104>.

References:

1. Harkavenko V.I. (2020). Vplyv inozemnoho kapitalu na ekonomichnyy rozvytok Ukrainy [The influence of foreign capital on the economic development of Ukraine]. *Ekonomika i prohnozuvannya – Economics and forecasting*, 1, 47–62. [in Ukrainian].
2. Maslii, V., Pitel S. (2021). Statystychnyy analiz heohrafichnoyi struktury pryamykh inozemnykh investytsiy v Ukrainu [Statistical analysis of the geographic structure of direct foreign investment in Ukraine]. *Visnyk ekonomiky – Bulletin of the economy*, 2, 160-175. [in Ukrainian].
3. National Bank of Ukraine. 2023. Statistics of the external sector. Official website: available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5> (access date: 21.12.2023). [in Ukrainian].
4. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy, Informatiino-analitychni materialy shchodo investytsiynoho klimatu v Ukraini [Ministry of Economy of Ukraine, Information and analytical materials on the investment climate in Ukraine]. Ofitsiyniy veb-sait. Available at: <http://surl.li/nnnct>.
5. Tymots, M., & Stakhiv, G. (2023). Finansovi aspekty zaluchennya inozemnykh investytsiy v umovakh voyennoho stanu [Financial aspects of attracting foreign investment in the conditions of martial law]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and society*, 47. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-70> [in Ukrainian].
6. Chernega, V., Polozun, A., & Kasyan, A. (2022). Suchasni tendentsiyi investuvannya v Ukraini [Modern investment trends in Ukraine]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and society*, 44. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-78> [in Ukrainian].
7. Vinichenko I. I., Samilyk T. M., Oleksyuk V. O. (2021). Biznes-procesi v teorii investytsiynoi dialnosti pidpriemstva. *Agrosvit*. 18, 22–27. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/18_2021/4.pdf [in Ukrainian].
8. Ministerstvo finansiv Ukrainy [Ministry of Finance of Ukraine]. Ofitsiyniy veb-sait. Available at: <http://minfin.gov.ua>.
9. Tymoshenko N. and Vyshnevskya A. (2023) Analiz investytsiynoi pryvablyvosti ekonomiky Ukrainy [Analysis of the investment attractiveness of Ukraine's economy] *Biznes, innovatsii, menedzhment: problemy ta perspektyvy*. Available at: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/272016>.
10. Natsional'nyy bank Ukrainy [National Bank of Ukraine]. Ofitsiyniy veb-sait. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>.
11. Kravchenko M. and Pavlenko T. (2022) Problemy zabezpechennya investytsiynoi pryvablyvosti vitchyznnykh pidpriemstv: makroekonomichni aspekty [Problems of ensuring investment attractiveness of domestic enterprises: macroeconomic aspects]. *Ekonomika ta suspilstvo*. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-104>.